

Vergaderjaar 2025–2026

36 800 X

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2026

Nr. 83

BRIEF VAN DE MINISTER EN STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 mei 2026

In 2025 vierde het instituut Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht (IGK) haar tachtigjarig bestaan. Sinds de oprichting in 1945 is de missie onveranderd: luisteren naar wat er leeft bij militairen, veteranen, reservisten, burgermedewerkers en hun thuisfront. Sinds 1991 draagt de IGK ook de titel van Inspecteur der veteranen en sinds 2014 tevens de titel van Inspecteur der reservisten.

De IGK heeft een unieke rol bij Defensie. Als onafhankelijk adviseur van de Minister van Defensie kan hij gevraagd en ongevraagd adviezen geven over alles wat er speelt. De IGK legt jaarlijks vele werkbezoeken af en onderhoudt nationale en internationale contacten binnen en buiten Defensie zodat hij weet wat er leeft. Jaarlijks deelt de IGK zijn bevindingen met de defensieorganisatie. Op 20 februari jl. is de IGK-jaarrapportage met uw Kamer gedeeld (Kamerstuk 36 800 X, nr. 28). Middels deze brief ontvangt u de beleidsreactie op het rapport.

In deze beleidsreactie zal worden ingegaan op de aanbevelingen die de IGK doet over vijf verdiepende thema's: prioriteren in taakstelling, realistisch oefenen in zware omstandigheden (*train as you fight*), reservisten, veteranen, en de morele component.

Stel prioriteiten in taakstelling om nog meer te kunnen versnellen

De opbouw van Defensie vraagt om scherpe keuzes, omdat niet alles tegelijk kan. De IGK adviseert in zijn rapport dat Defensie prioriteiten moet stellen en soms voorrang geven aan het een, ten koste van het ander. Wij nemen deze aanbeveling graag ter harte. De opgave voor Defensie is fors. We moeten zo snel mogelijk, samen met onze bondgenoten, invulling geven aan een geloofwaardige afschrikking en in staat zijn om te vechten in een grootschalig conflict. Gelijktijdig moeten we in het grijze gebied tussen vrede en oorlog dreigingen onderkennen en tegenmaatregelen kunnen nemen. De tijd is schaars: we moeten versnellen wat werkt,

opschalen waar nodig en het voortzettingsvermogen te waarborgen. Daarbij blijven we Oekraïne onverminderd steunen. Welke keuzes wij de komende jaren maken, zijn wij momenteel aan het uitwerken in een nieuwe Defensienota. Hierin beschrijven wij het dreigingsbeeld, de taken en strategische doelstellingen, de wijze waarop we bouwen aan een toekomstbestendige krijgsmacht en de koers voor versterking. Wij realiseren ons dat verhoogde investeringen (maar ook de organisatie zelf) vragen om duidelijkheid over doelen, prioriteiten en resultaten. Daarom zal de Defensienota 2026 nadrukkelijk laten zien waar middelen naartoe gaan, welke keuzes gemaakt worden en hoe dit bijdraagt aan geloofwaardige afschrikking en verdediging en het beschermen van het Koninkrijk.

Faciliteer *train as you fight* en accepteer daarvan de gevolgen

De IGK stelt dat de voorbereiding op hoofdtak 1 van ons vraagt dat militairen worden getraind in het uitvoeren van complexe en risicovolle taken onder zware en realistische omstandigheden. Militair optreden is per definitie risicovol en door realistisch te oefenen kunnen we eenheden effectief voorbereiden op inzet, al dan niet in een grootschalig conflict. Meer en realistisch oefenen betekent dat risico's toenemen en dat we niet volledig kunnen uitsluiten dat er ook iets mis kan gaan. Het volledig vermijden van risico's ondermijnt het doel van oefenen en leidt uiteindelijk tot een lagere inzetgereedheid. Defensie moet daarom bewust omgaan met het concept van *accepted risks*, waarbij risico's vooraf worden onderkend, gewogen en – waar verantwoord – geaccepteerd.

Defensie neemt het advies van de IGK over en onderschrijft het belang van realistisch oefenen onder omstandigheden die zoveel mogelijk aansluiten bij het daadwerkelijke optreden. Het lerend vermogen van de organisatie is hierin cruciaal. Veiligheid en risicoafweging maken structureel onderdeel uit van voorbereidingen en evaluaties, waaronder *after action reviews*, waarbij ervaringen en incidenten worden benut om te verbeteren. Defensie maakt in toenemende mate gebruik van simulaties ter voorbereiding op, en tijdens oefeningen.

Regel het goed voor onze reservisten, zonder hen geen schaalbare krijgsmacht

Zoals de IGK benoemt in zijn jaarrapport zijn reservisten, «*twice a citizen*», vanwege hun dubbele bijdrage, zowel in de maatschappij als in de krijgsmacht. In zijn jaarrapport doet de IGK verschillende aanbevelingen voor verbeteringen voor reservisten op het gebied van opleiding, uitrusting en communicatie. Zo kan Defensie meer duidelijkheid scheppen voor alle partijen over de inzetbaarheid in een hoofdtak 1-scenario, maar ook meer gelijkvormigheid, en integraliteit in onder meer de bedrijfsvoering. Daarnaast bepleit de IGK dat het instroomtraject voor zowel nieuwe reservisten, herintreders als beroepsmilitairen die reservist willen worden soepeler moet. Wij onderschrijven deze aanbevelingen. In de Kamerbrief stand van zaken maatregelenbrief «onze mensen, onze toekomst; meer beter en sneller» (Kamerstuknummer 33 763 X, nr. 174) van 17 december 2025 geeft Defensie aan wat we doen om de positie van de reservist te verbeteren. Zo werken wij voortdurend aan het verbeteren van het personeelsbeleid, waaronder arbeidsvoorwaarden, rechtspositie en bedrijfsvoering van reservisten. Dit doen we samen met het Ministerie van SZW, de sociale partners en in de samenwerkingsverbanden met de civiele werkgevers. Nog voor de zomer ontvangt uw Kamer een brief over de uitkomsten van het samenwerkingstraject met SZW en de verbeteringen voor reservisten die daar uit voort komen.

In het samenwerkingsband waarin in afstemming met sociale partners wordt gesproken over de rechtspositie van reservisten is de afgelopen tijd in kaart gebracht wat de grootste belemmeringen en knelpunten zijn in de rechtspositie. Over de eerste drie onderwerpen hebben we inmiddels met vakbonden afspraken gemaakt. Dat betreft de diensttijdgratificatie, salarissystematiek/overwerk en een tijdelijke beroepsaanstelling bij plaatsing van een reservist in het buitenland. Daarnaast werken we aan het verbeteren van het instroomtraject voor nieuwe reservisten zodat zij sneller kunnen instromen. Naast de Nationale Weerbaarheidstraining (NWT) ontwikkelen we een apart en versneld instroomspoor voor reservisten die binnenkomen via afspraken met het bedrijfsleven en organisaties. Daarnaast willen we het vereenvoudigen om tussen de verschillende aanstellingsvormen te wisselen (van reservist naar beroepsmilitair) en moeten oud-reservisten en oud-beroepsmilitairen makkelijker kunnen herintreden om terug te kunnen komen bij Defensie. Ook werkt Defensie aan het verduidelijken van de rol en inzet van de reservist in de vredes- en oorlogsorganisatie. Bij de plaatsing houden we ook rekening met reservisten die bijvoorbeeld werkzaam zijn in vitale functies. Deze aanpak zal uiteindelijk zorgen voor meer duidelijkheid voor reservisten over onder andere hun plaatsing in een Hoofdtak 1-scenario.

Ondersteun de veteraan om meer regie te pakken

De IGK noemt in zijn jaarverslag het belang van het realiseren van een zelfredzame en weerbare samenleving en refereert daarbij aan de huidige tijd van geopolitieke spanningen en de toegenomen dreiging. Veteranen kunnen in de ogen van de IGK, vanwege de competenties die zij bij Defensie hebben verworven, een verbindende factor zijn en een belangrijke rol spelen bij het versterken van die zelfredzaamheid en maatschappelijke weerbaarheid.

Wij onderschrijven het punt dat de IGK maakt. Wij ondersteunen dan ook graag initiatieven die de kennis en vaardigheden van veteranen zichtbaar maken binnen de samenleving, zodat veteranen worden betrokken en worden ingezet bij het weerbaarder maken van de samenleving, ook op lokaal niveau. De IGK gaat daarnaast in zijn jaarrapport in op de Veteranenstatus, de Regeling Volledige Schadevergoeding en de Herziening van het Voorzieningen- en Uitkeringenstelsel. Deze onderwerpen komen aan de orde in de Veteranennota die u begin juni ontvangt, normaliter volgt kort daarna het debat met uw Kamer tijdens het notaoverleg Veteranen.

Versterk de morele component om het militaire vermogen te vergroten

Defensie hanteert drie componenten van gereedheid: de fysieke component (middelen, personeel en geoefendheid), de conceptuele component (doctrine, kennis en aansturing) en de morele component (bereidheid, motivatie en waarden). Waar de fysieke en conceptuele component binnen Defensie over het algemeen goed in beeld en verankerd zijn, blijft de morele component minder tastbaar en daarmee relatief onderbelicht. Het themarapport De morele component van de IGK doet daarom vijf aanbevelingen op dit vlak: het expliciet verankeren van de morele component in beleid en gereedheid, het versterken van ethisch leiderschap, het vergroten van aandacht voor het thuisfront, het stimuleren van het gesprek over morele dilemma's en het structureel organiseren van ondersteuning en nazorg bij morele belasting.

Defensie neemt het advies van de IGK over en onderschrijft het belang van een sterke morele component als integraal onderdeel van het militair vermogen. De IGK heeft het afgelopen jaar een rapport over de morele component uitgebracht met daarin genoemde vijf aanbevelingen.

Defensie hecht veel belang aan het prominenter op de kaart zetten van dit

onderwerp en zet in op het versterken van samenhang en sturing ten aanzien van dit thema.

Defensie heeft de morele component nu expliciet geïntegreerd in het gereedstellingsproces. Alle bestaande initiatieven op het gebied van leiderschap, vorming, zorg en monitoring brengen we samen in een integraal gereedstellingskader. Dit krijgt concreet vorm op de verschillende thema's: begeleiding en zorg voor het individu, versterking van leiderschap en teameffectiviteit binnen eenheden en het structureel monitoren van de morele component in relatie tot de gereedstelling. Daarnaast besteedt Defensie in opleidingen en trainingen nadrukkelijker aandacht aan morele- en ethische vraagstukken.

Ook zetten we in op het vergroten van duidelijkheid voor defensiemedewerkers over wat er van hen wordt verwacht in het kader van hoofdtak 1 en wat dit betekent voor henzelf en hun thuisfront. Heldere communicatie en het actief betrekken van het thuisfront dragen bij aan vertrouwen, betrokkenheid en inzetbereidheid. De aandacht voor de morele component sluit aan bij de bredere inzet op goed werkgeverschap, werkbeleving en inzetbaarheid, zoals met de Kamer gedeeld in eerdere brieven.

Tot slot

Het toenemende dreigingsbeeld in de wereld zorgt ervoor dat Defensie zich in rap tempo moet ontwikkelen over de volle breedte van de organisatie. Dat vraagt aandacht voor alle facetten: mens, missie, materieel en maatschappij. Daar zijn we elke dag mee bezig, zodat we kunnen blijven beschermen wat ons dierbaar is.

De aanbevelingen van de IGK helpen ons daarbij. Wij danken de IGK en zijn staf voor zijn constructieve aanbevelingen. Ook wensen we hem veel succes toe in de afronding en overdracht van zijn functie en danken wij hem hartelijk voor zijn inzet als IGK.

De Minister van Defensie,
D. Yeşilgöz-Zegerius

De Staatssecretaris van Defensie,
D.G. Boswijk